SZTÁLIN

A PROLETÁROK OSZTÁLYA ÉS A PROLETÁROK PÁRTJA

SZIKRA

SZTÁLIN

A PROLETÁROK OSZTÁLYA ÉS A PROLETÁROK PÁRTJA

(A párt szervezeti szabályzatának
első pontjával kapcsolatban)

SZIKRA
BUDAPEST 1952

A mű oro z címe:

И. В. СТАЛИН

КЛАСС ПРОЛЕТАРИЕВ И ПАРТИЯ ПРОЛЕТАРИЕВ

(По поводу первого пункта устава партии)

Először grúz nyelven, a „Proletariatisz Brdzola" (A „Proletariátus Harca") c. lap 8. számában jelent meg 1905 január 1-én, aláírás nélkül.

Felelős kiadó a Szikra Könyvkiadó vezérigazgatója

Elmúlt az az idő, amikor merészen hirdették: „egységes és oszthatatlan Oroszország." Ma már a gyermek is tudja, hogy „egységes és oszthatatlan" Oroszország nincs, hogy már régen felbomlott két ellentétes osztályra: a burzsoáziára és a proletariátusra. Ma már senki előtt sem titok, hogy e két osztály között folyó harc lett azzá a tengellyé, amely körül mai életünk forog.

Mindamellett ezt mindezideig nehéz volt észrevenni, mégpedig azért, mert a küzdőtéren mindeddig csak különálló csoportokat láttunk, hiszen csak egyes csoportok harcoltak egyes városokban és vidékeken, a proletariátus és a burzsoázia pedig, mint osztályok, nem voltak láthatók — nehéz volt őket észrevenni. De íme, városok és vidékek egyesültek, a proletariátus különböző csoportjai kezet nyujtottak egymásnak, általános sztrájkok és tüntetések lobbantak fel — és feltárult előttünk a két Oroszország, a burzsoá Oroszország és a proletár Oroszország közötti harc nagyszerű képe. Két nagy hadsereg vonult a küzdőtérre: a proletárok hadserege és a burzsoák hadserege, és a két hadsereg között dúló harc kiterjedt egész társadalmi életünkre.

Minthogy hadsereg nem harcolhat vezetők nélkül, és minthogy minden hadseregnek megvan a maga élcsapata, amely előtte jár és megvilágítja neki az utat — világos, hogy ezekkel a hadseregekkel együtt fel

kellett lépniök a vezetők megfelelő csoportjainak is, a megfelelő pártoknak, mint általában mondani szokás.

Így tehát a következő kép alakult ki: az egyik oldalon a burzsoák hadserege, élén a liberális párttal, a másikon a proletárok hadserege, élén a szociáldemokrata párttal, — mindegyik hadsereget osztályharcában saját pártja vezeti*.

Mindezt azért érintettük, hogy a proletárok pártját összehasonlítsuk a proletárok osztályával és egyúttal néhány szóval megvilágítsuk a párt általános arculatát.

A mondottak alapján eléggé világos, hogy a proletárok pártjának, a vezetők harci csoportjának, először is, tagjai számát tekintve, sokkal kisebbnek kell lennie a proletárok osztályánál; másodszor, tudatosságát és tapasztalatát tekintve, a proletárok osztálya felett kell állnia; és harmadszor, tömör szervezetnek kell lennie.

A mondottakat szerintünk nem szükséges bizonyítani, mivel magától értetődik, hogy amíg a kapitalista rendszer fennáll, amellyel állandóan velejár a néptömegek nyomora és elmaradottsága — az egész proletariátus nem tud felemelkedni a kívánt tudatosságig, hogy tehát szükség van a tudatos vezetők csoportjára, amely szocialista módon felvilágosítja a proletárok hadseregét, egyesíti és vezeti azt a harc idején. Az is világos, hogy a pártnak, amely a *harcoló* proletariátus vezetését tűzte ki céljául, nem egyesek véletlen halmazának, hanem tömör, központosított *szervezetnek* kell lennie, hogy egységes terv szerint lehessen munkáját irányítani.

Ez röviden pártunk általános arculata.

Mindezt jegyezzük meg és térjünk át fő kérdésünkre: kit nevezhetünk párttagnak? A párt szervezeti szabályzatának első pontja, amelyről ez a cikk szól, éppen erre a kérdésre vonatkozik.

---

* A tobbi oroszországi pártról nem beszélunk, mert az általunk taglalt kérdések magyarázatához semmi szükség arra, hogy beszéljunk róluk. *(Sztálin jegyzete.)*

Így hát vizsgáljuk meg ezt a kérdést.

Kit nevezhetünk tehát az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt tagjának, vagyis mik a párttag kötelességei?

Pártunk — szociáldemokrata párt. Ez annyit jelent, hogy saját programja (a mozgalom legközelebbi és végső céljai), saját taktikája (harci módszere) és saját szervezeti elve (egyesülési formája) van. A programra vonatkozó, a taktikai és a szervezeti nézetek *egysége* az a talaj, amelyen pártunk épül. Csakis ezeknek a nézeteknek az *egysége* egyesítheti a párt tagjait *egy* központosított pártba. Ha felbomlik a nézetek egysége — felbomlik a párt is. Következésképpen a párt tagjának csak azt lehet nevezni, aki teljesen elfogadja a párt programját, taktikáját és szervezeti elvét. Csak az lehet pártunk soraiban, egyszersmind a proletárhadsereg vezetőinek soraiban, aki eléggé tanulmányozta és teljesen elfogadta pártunknak a programra vonatkozó, a taktikai és a szervezeti nézeteit.

De elegendő-e a párt tagja számára, ha csupán *elfogadja* a párt programját, taktikáját és szervezeti nézeteit. Nevezhetjük-e az ilyen embert a proletárhadsereg igazi vezetőjének? Természetesen, nem! Először, mindenki tudja, hogy a világon elég sok fecsegő van, aki örömest „elfogadja" a párt programját, taktikáját és szervezeti nézeteit, de a fecsegésen kívül semmi másra nem képes. A párt szentélyének meggyalázása volna, ha az ilyen fecsegőt a párt tagjának (vagyis a proletárhadsereg vezetőjének) neveznénk! És különben is a mi pártunk nem filozófiai iskola, vagy vallási szekta. Hát nem a *harc* pártja a mi pártunk? És ha igenis az, nem magától értetődő-e, hogy pártunkat nem elégíti ki programjának, taktikájának és szervezeti nézeteinek plátói *elfogadása*, hogy kétségtelenül megköveteli tagjától az elfogadott nézetek *megvalósítását*? Aki tehát pártunk tagja akar lenni, az nem elégedhetik meg pártunk programjának, takti-

kájának és szervezeti nézeteinek elfogadásával, hanem hozzá kell fognia ezeknek a nézeteknek a megvalósításához, az életbe való átültetéséhez.

De mit jelent a párttag számára a párt nézeteinek megvalósítása? Mikor valósíthatja meg ezeket a nézeteket? Csak akkor, ha harcol, ha az egész párttal együtt a proletariátus hadseregének élén jár. Lehet-e egyenként, szétszórtan harcolni? Természetesen, nem! Ellenkezőleg, az emberek először egyesülnek, először szervezkednek, és csak azután indulnak harcba. Enélkül minden harc meddő. Világos, hogy a párt tagjai is csak akkor tudnak harcolni és, következésképpen, csak akkor tudják megvalósítani a párt nézeteit, ha tömör *szervezetben* egyesülnek. Az is világos, hogy mennél tömörebb szervezetben egyesülnek a párt tagjai, annál jobban fognak harcolni, tehát annál teljesebben valósítják meg a párt programját, taktikáját és szervezeti nézeteit. Nem hiába mondják, hogy pártunk a vezetők *szervezete,* nempedig egyének halmaza. Márpedig, ha pártunk a vezetők *szervezete,* világos, hogy csak az tekinthető e párt, e szervezet tagjának, aki dolgozik ebben a szervezetben, aki tehát kötelességének tartja, hogy kívánságait egybeolvassza a párt kívánságaival és együttműködjék a párttal.

Ahhoz tehát, hogy valaki a párt tagja lehessen, elengedhetetlen a párt programjának, taktikájának és szervezeti nézeteinek megvalósítása; a párt nézeteinek megvalósítása érdekében harcolni is kell ezekért a nézetekért; az ezekért a nézetekért vívott harchoz szükséges a pártszervezetben végzett munka és a párttal való együttműködés. Világos, ahhoz, hogy valaki a párt tagja lehessen, be kell lépnie valamelyik párt szervezetébe*. Csak akkor lehetünk a párt tagjai, és

---

* Mintahogy minden bonyolult szervezet számtalan egyszerű szervezetből áll, pártunk is, mint bonyolult és általános szervezet, sok-sok kerületi és helyi szervezetből áll, amelyeket pártszervezeteknek neveznek, ha a pártkongresszus vagy a Kozponti Bizott-

így a proletárok hadseregének igazi vezetői, ha belépünk valamelyik pártszervezetbe és egyéni érdekeinket ilyképpen egybeolvasztjuk a párt érdekeivel.

Ha pártunk nem fecsegő egyének halmaza, hanem vezetők *szervezete*, amely a Központi Bizottság közvetítésével méltóan vezeti előre a proletárok hadseregét, akkor a fent elmondottak maguktól értetődőek.

Még valamit meg kell jegyeznünk.

Pártunk mindmáig vendégszerető patriarchális családra hasonlított, amely kész volt minden rokonszenvezőt befogadni. De miután pártunk központosított *szervezetté* alakult — levetette magáról a patriarchális arculatot és teljesen hasonlóvá vált egy *erődhöz*, amelynek kapui csak az arra méltók előtt nyílnak meg. Ennek pedig ránk nézve nagy jelentősége van. Amikor az önkényuralom „trade-unionizmussal", nacionalizmussal, klerikalizmussal stb. megmételyezni igyekszik a proletariátus osztályöntudatát, amikor másrészt a liberális értelmiség állhatatosan igyekszik megölni a proletariátus politikai önállóságát és gyámkodni akar a proletariátuson — nekünk rendkívül ébereknek kell lennünk és nem szabad elfelejtenünk, hogy pártunk *erőd*, amelynek kapui csak a kipróbáltak előtt nyílnak meg.

Tisztáztuk a párttagság két elengedhetetlen feltételét (a pártprogram elfogadása és a pártszervezetben végzett munka). Ha ehhez hozzátesszük a harmadik feltételt is, amely arra kötelezi a párttagot, hogy anyagi segítséget nyujtson a pártnak — akkor együtt vannak mindazok a feltételek, amelyek a párttag címének viselésére jogosítanak.

Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt

---

ság megerősítette azokat. Amint látják, nemcsak a bizottságokat nevezik pártszervezeteknek. E szervezetek munkájának egységes terv szerint való irányítására a Központi Bizottság hivatott, amelynek közvetítésével ezek a helyi pártszervezetek egyetlen nagy központosított szervezetet alkotnak. *(Sztálin jegyzete.)*

tagjának tehát azt nevezhetjük, aki elfogadja e párt programját, anyagi segítséget nyujt a pártnak és *részt vesz valamelyik pártszervezetben.*

Ez a párt szervezeti szabályzata első pontjának Lenintől* származó fogalmazása.

Ez a fogalmazás, amint látják, teljes egészében abból a nézetből következik, amely szerint pártunk központosított *szervezet,* nempedig különálló egyének *halmaza.*

Ez ennek a fogalmazásnak óriási érdeme.

De lám, akadtak olyan elvtársak, akik elvetik a lenini fogalmazást, mint „szűket" és „kényelmetlent" és saját fogalmazásukat ajánlják, amely — azt kell hinnünk — nem lesz sem „szűk", sem „kényelmetlen". Martov** fogalmazásáról beszélünk, amelynek elemzéséhez máris hozzáfogunk.

Martov fogalmazása szerint — „az OSzDMP tagjának tekintendő bárki, aki a párt programját elfogadja, a pártot anyagi eszközökkel segíti és a pártot szervezetei egyikének vezetése alatt rendszeres személyes támogatásban részesíti." Amint látják, ebből a fogalmazásból kimaradt a párttagsághoz szükséges harmadik feltétel, amely szerint a párttagok kötelesek *részt venni* valamelyik pártszervezetben. Ezt a határozott és szükséges feltételt Martov nyilván feleslegesnek vélte és helyébe belevette formulájába a ködös és kétes „személyes támogatást a pártszervezetek egyikének vezetése alatt". Kiderül, hogy úgy is lehet valaki tagja a pártnak, ha nem lép be valamelyik pártszervezetbe (ez aztán „párt"!) és nem tartja kötelezőnek, hogy alárendelje magát a párt akaratának (ez aztán „pártfegyelem"!)! Node hogyan tudja a párt „rendszeresen" vezetni azokat a személyeket,

---

* Lenin — a forradalmi szociáldemokrácia kiváló teoretikusa és gyakorlati vezetője. *(Sztálin jegyzete.)*

** Martov — az „Iszkra" egyik szerkesztője. *(Sztálin jegyzete.)*

akik nem lépnek be egyik pártszervezetbe sem és akik tehát nem tartják feltétlen kötelességüknek, hogy alárendeljék magukat a pártfegyelemnek?

Ez az a kérdés, amelyen megdől a párt szervezeti szabályzata első pontjának Martovtól származó fogalmazása és amelyet mesteri módon old meg Lenin fogalmazása, minthogy az határozottan elismeri a *pártszervezetek valamelyikében való részvételt* mint a párttagság harmadik és elengedhetetlen feltételét.

Nincs más hátra, mint hogy Martov fogalmazásából kidobjuk a ködös és értelmetlen „személyes támogatást a pártszervezetek egyikének vezetése alatt". Viszont e feltétel nélkül Martov fogalmazásában csak két feltétel marad (a pártprogram elfogadása és az anyagi segítség), amelyek önmagukban véve értéktelenek, mert minden fecsegő „elfogadhatja" a pártprogramot és nyujthat anyagi segítséget a pártnak, de ez egyáltalán nem jogosítja fel arra, hogy a pártnak tagja legyen.

Ez hát a „kényelmes" fogalmazás!

Mi azt mondjuk, hogy a párt igazi tagjai semmiesetre sem elégedhetnek meg csupán a pártprogram elfogadásával, hogy feltétlenül törekedniök kell az elfogadott programot meg is valósítani. Martov azt feleli: túlságosan szigorúan jártok el, merthogy a párttag számára nem is olyan nagyon szükséges az elfogadott program megvalósítása, ha hajlandó anyagi segítséget nyujtani a pártnak satöbbi. Martov mintegy sajnál néhány „szociáldemokrata" fecsegőt és nem akarja előttük bezárni a párt kapuit.

Mi azt mondjuk továbbá, hogy mivel a program megvalósításához harcra van szükség, a harchoz pedig egyesülésre, ezért a párt jövendőbeli tagjának kötelessége belépni valamelyik szervezetbe, kívánságait egybeolvasztani a párt kívánságaival és a párttal együtt vezetni a proletárok harcos hadseregét, vagyis kötelessége a központosított párt rendezett csapataiba

szervezodni. Martov azt feleli: a párt tagjainak nem is olyan nagyon szükséges rendezett csapatokba szerveződniök, szervezetekben egyesülniök, az egyénenkénti harccal is boldogulhatunk.

Hát mi a mi pártunk? — kérdezzük. — Egyének véletlen halmaza, avagy a vezetők tömör szervezete? Es ha a vezetők szervezete, tekinthetjük-e e szervezet tagjának azt, aki nem lép be ebbe a szervezetbe, aki tehát nem tartja feltétlen kötelességének, hogy alárendelje magát e szervezet fegyelmének? Martov azt feleli, hogy a párt nem szervezet, vagy helyesebben, a párt *szervezetlen* szervezet (nesze nektek „centralizmus")!

Amint látják, Martov véleménye szerint pártunk nem központosított szervezet, hanem helyi szervezetek és olyan „szociáldemokrata" egyének halmaza, akik elfogadják pártprogramunkat stb. De ha pártunk nem központosított szervezet, akkor nem lesz erőd, amelynek kapui csak a kipróbáltak előtt nyílhatnak meg. És valóban, Martov szemében, mint ez fogalmazásából kiderül, a párt nem erőd, hanem asztaltársaság, ahová szabad a belépés minden rokonszenvezőnek. Némi tudás, ugyanannyi együttérzés, némi anyagi segítség és minden rendben van, teljes jogotok van arra, hogy a párt tagjának tekintsétek magatokat. Ne hallgassatok — bátorítja Martov a megijedt „párttagokat" —, ne hallgassatok arra a néhány emberre, akik szerint a párttag köteles valamelyik pártszervezetbe belépni és ilyképpen alárendelni kívánságait a párt kívánságainak. Először, az ember nehezen fogadja el ezeket a feltételeket, hiszen nem tréfa alárendelni saját kívánságait a párt kívánságainak! Másodszor pedig fejtegetéseimben már említettem, hogy ennek a néhány embernek a véleménye hibás. Így hát, uraim, tessék, parancsoljanak . . . a bankettünkre!

Martov mintegy sajnál néhány professzort és gimnazistát, aki nem szánja rá magát arra, hogy kíván-

ságait a párt kívánságainak alárendelje és ilyképpen rést üt pártunk erődjén, amelyen keresztül ezek a tisztelt urak becsempészhetik magukat pártunkba. Megnyitja a kapukat az opportunizmus előtt, mégpedig éppen akkor, amikor a proletariátus osztályöntudatát ezer ellenség szorongatja!

De ez még nem minden. Arról van szó, hogy Martov megbízhatatlan fogalmazása miatt pártunkban az opportunizmus lehetősége más oldalról is felmerül.

Martov fogalmazásában, mint tudjuk, csak a program elfogadásáról van szó, a taktikáról és a szervezetről viszont egy hang sincs, holott pártunk egysége érdekében ugyanolyan szükség van a szervezeti és taktikai nézetek egységére, mint a programra vonatkozó nézetek egységére. Azt mondhatják, hogy erről Lenin fogalmazásában sincs szó! Ez igaz! De hiszen Lenin fogalmazásában erről nem is kell beszélni! Nem magától értetődő-e, hogy az, aki valamelyik pártszervezetben dolgozik, tehát a párttal együtt harcol és alárendeli magát a pártfegyelemnek, nem követhet más taktikát és más szervezeti elveket, mint a párt taktikáját és a párt szervezeti elveit? De mit mondanak önök arról a „párttagról", aki elfogadta a pártprogramot, de nincs benn egyik pártszervezetben sem? Mi biztosítékunk van arra, hogy ennek a „tagnak" taktikája és szervezeti nézetei olyanok lesznek, mint a párté és nem másmilyenek! Ez az, amit Martov fogalmazása nem tud megmagyarázni! És Martov fogalmazásának eredményeként a kezünkben egy furcsa „párt" marad, amelynek „tagjai" ugyanazt a programot vallják (ez még kérdés!), taktikai és szervezeti nézeteik viszont — különbözők! Ideális változatosság! Miben nem fog pártunk egy asztaltársaságra hasonlítani!

Csak egy kérdés van még hátra: hova dobjuk ki azt az eszmei és gyakorlati centralizmust, amelyet a második pártkongresszus ránkhagyott, és amelynek Martov fogalmazása gyökerében ellentmond. Kétség-

telen, ha választásra kerül a sor, helyesebb lenne Martov fogalmazását sutbadobni.

Lám, milyen értelmetlen fogalmazást kínál nekünk Martov, Lenin elvtárs fogalmazásával szemben!

Meggondolatlanság eredményének tartjuk a második pártkongresszus döntését, amely kongresszus Martov fogalmazását fogadta el, és kifejezzük azt a reményünket, hogy a harmadik pártkongresszus minden bizonnyal kijavítja a másodiknak a hibáját és Lenin fogalmazását fogadja majd el.

Ismételjük röviden az elmondottakat. A küzdőtéren felvonult a proletárok hadserege. Ha minden hadseregnek szüksége van élcsapatra, ennek a hadseregnek is okvetlenül kellett ilyen csapat. Ezért jött létre a proletár vezetők csoportja — az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt. Ennek a pártnak, mint egy meghatározott hadsereg élcsapatának, először, fel kell fegyverkeznie saját programjával, taktikájával és szervezeti elvével, és másodszor tömör szervezetnek kell lennie. Ha megkérdezzük: kit kell az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt tagjának nevezni, ez a párt csak egy választ adhat: azt, aki elfogadja a párt programját, anyagilag támogatja a pártot és dolgozik valamelyik pártszervezetben.

Éppen ezt a nyilvánvaló igazságot fejezte is ki Lenin elvtárs nagyszerű fogalmazásában.

Sztálin Művei. 1. köt. Szikra 1949. 66—77. old.

JEGYZET

„Proletariatisz Brdzola" („A Proletariátus Harca"), amelyben Sztálin elvtársnak ez a cikke megjelent, illegális grúz újság, az OSzDMP Kaukázusi Szövetségének lapja; 1903 április—májustól 1905 októberig jelent meg; a 12. szám megjelenése után megszűnt. 1904-ben, a számüzetésből való visszatérte után, Sztálin állt a lap élére. A szerkesztőség tagjai voltak meg A. G. Culukidze, Sz. G. Saumjan és mások. A lap vezércikkeit Sztálin írta. A „Proletariatisz Brdzola" a „Brdzola" utódja volt. Az OSzDMP Kaukázusi Szövetségének I. kongresszusa elhatározta, hogy a „Brdzolá"-val egyesíti a „Proletariat" c. örmény szociáldemokrata lapot egy közös lapba, amelyet három nyelven adnak ki: grúz („Proletariatisz Brdzola"), örmény („Proletariati Kriv") és orosz nyelven („Borba Proletariata"). A lap tartalma mind a három nyelven azonos volt. A lapok számozása az illető nyelven addig megjelent számok számozását folytatta. A „Vperjod" és a „Proletarij" után a „Proletariatisz Brdzola" volt a legnagyobb illegális bolsevik újság, amely következetesen védelmezte a marxista párt ideológiai, szervezeti és taktikai alapjait. A „Proletariatisz Brdzola" szoros kapcsolatot tartott fenn Leninnel és a külföldi bolsevik központtal. Amikor 1904 decemberben elterjedt a „Vperjod" kiadásának híre, a Kaukázusi Szövetségi Bizottság írócsoportot alakított a „Vperjod" támogatására. Lenin, válaszolva a Szövetségi Bizottság felhívására, hogy írjon cikkeket a „Proletariatisz Brdzola" számára, 1904 december 20-án (régi naptár szerint) kelt levelében ezt írta: „Kedves elvtársak! Megkaptam levelüket a «Borba Proletariata» tárgyában. Igyekszem majd írni és levelüket át fogom adni a szerkesztőségbeli elvtársaknak is" (Leninszkij Szbornyik. 15. köt. 267. old.). A „Proletariatisz Brdzola" rendszeresen átvett cikkeket és adatokat a lenini „Iszkrá"-ból, később pedig a „Vperjod"-ból és a „Proletarij"-ból. A lap közölt Lenin-cikkeket. A „Proletarij" több ízben közölt elismerő recenziókat és ismertetéseket a „Proletariatisz Brdzolá"-ról, s cikkeket és tudósításokat is vett át belőle. A „Proletarij" 12. száma megemlékezik az orosznyelvű „Borba Proletariata" 1. számának megjelenéséről. A hír befejezése így hangzik: „Még vissza kell majd térnünk ennek az érdekes lapnak a tartalmára. Melegen üdvözöljük a Kaukázusi Szövetség kiadói tevékenységének kibővülését és további sikereket kívánunk neki a kaukázusi pártélet helyreállításában."

Ez a könyv az MNOSZ 5601—50 Á és MNOSZ 5602—50 Á szabványok szerint készült.

4821. Franklin-nyomda Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.
Felelős: Vértes Ferenc

Ára 1.— Ft